

Tot zo!

Topstukken on Tour

Lees over de prachtige
kunstwerken van onze
musea en ga zelf creatief
aan de slag

‘We waren overweldigd door het aantal reacties en ook de uitkomst was lovend.’

Foto: Michiel van Nieuwkerk

Beste lezer,

Met veel plezier presenteer ik u de vijfde editie van het magazine Totzo! Dit tijdschrift is een initiatief van Stichting Museum Plus Bus en haar partners in de museumwereld. In 2023 bestaat de Museum Plus Bus vijftien jaar. Dit nummer staat dan ook geheel in het teken van vieren. Musea leverden kleurrijke of feestelijke kunstwerken aan en een aantal musea bouwt naar aanleiding van ons jubileum zelf een feestje! Wij feliciteren het Van Gogh Museum met hun 50-jarig jubileum en het Zuiderzeemuseum met hun 75-jarig jubileum.

Creatieve lezers

Met enige regelmaat krijgen wij foto's van zelfgemaakte kunstwerken toegestuurd door creatieve lezers. We trokken het land in en bezochten vier van deze makers (p. 24-30). Bent u ook geïnspireerd geraakt door verhalen of opdrachten uit het magazine? Stuur ons gerust een foto toe en wie weet verschijnt uw werk wel in de volgende editie! Twijfelt u nog een beetje, neem deze ondersteunende woorden van meneer Kuipers dan ter harte: 'je hoeft niet gelijk de lat hoog te leggen. Begin maar eens. En vooral: als je een vel papier hebt, ga niet in het hoekje friemelen. Gebruik dat papier. Niet bang zijn.'

Terugblik onderzoek

In de vorige editie van Totzo! hebben wij uw mening gevraagd over het magazine. We waren overweldigd door het aantal reacties en ook de uitkomst was lovend. 96% van de lezers heeft iets nieuws geleerd uit het magazine en gemiddeld wordt het magazine gewaardeerd met het rapportcijfer 8,6. Hier zijn wij bijzonder trots op! Graag wil ik nog een woord van dank uitspreken aan de deelnemers van de VriendenLoterij. Door de steun van deze organisatie kunnen wij dit magazine uitbrengen, onze reizende tentoonstelling Topstukken on Tour organiseren en natuurlijk met onze Museum Plus Bus op pad.

Ik wens u niet alleen veel leesplezier, maar ook veel doe-plezier! Heeft u het blad uit? Geef het gerust door!

Liesbeth Bijvoet
Voorzitter Stichting Museum Plus Bus

Inhoud

4 **Feest voor een
oude herberg**

Fries Museum

5 **Een uitstapje naar het strand**

Van Gogh Museum

6 **Het aardstralenkastje van
meneer Miermet**

De Museumfabriek

7 **Van Gogh in Drenthe**

Drents Museum

8 **Joodse feestvierders in Nederland**

Joods Museum

9 **Feest! 75 jaar Cobra**

Cobra Museum voor Moderne Kunst

10 **Roodkapje:
Een nieuwe kijk op
een oud verhaal**

Bonnefanten

11 **De Boerenbruiloft**

Het Noordbrabants Museum

12 **Feestelijke taferelen
met een waarschuwing**

H'ART Museum

14 **Feest in Amsterdam**

Kröller-Müller Museum

15 **Blauwereggen in de schijnwerpers**

Kunstmuseum Den Haag

16 **Een bruiloft in een
Noord-Hollandse boerderij**

Nederlands Openluchtmuseum

17 **De buitenpartij**

Rijksmuseum

18 **Een lust voor het oog**

Mauritshuis

19 **Zittende figuur**

Museum Boijmans Van Beuningen

20 **Feest zoals op Marken**

Zuiderzeemuseum

22 **De feestrok van
Francina Wilhelmina**

Zeeuws Museum

24 **Interviews**

31 **Antwoorden**

31 **Colofon**

Totzo?

Dit magazine heet Totzo!, maar waar komt die naam vandaan? Toen wij dit magazine voor het eerst maakten konden we niet met onze Museum Plus Bus op stap en wilden we tegen de lezers 'Totzo!' zeggen. De naam verwijst ook naar onze reizende tentoonstelling die Topstukken on Tour heet.

Feest voor een oude herberg

Fries Museum

Boerenfeest voor een herberg,
Wigerus Vitringa (1657-1725),
olieverf op paneel, 1675, Fries Museum,
Leeuwarden – Collectie Koninklijk
Fries Genootschap.

Voor een oude herberg dansen drie boeren een volksdans, begeleid door de melodie van een viool die wordt bespeeld door een man in de achtergrond. Maar wat valt er eigenlijk te vieren? Misschien is de oogst binnen, altijd een goede gelegenheid voor een verzetje. Of misschien is er iemand jarig? Op de achtergrond vliegen twee duiven op. Tortelduiven? Zou dit een bruiloftsfeest zijn? Eigenlijk is het niet zo belangrijk welk feest er precies gevierd wordt. Want of je nou een bescheiden verjaardagsborrel organiseert, of groots uitpakt met een peperduur trouwfeest: met feesten markeren we belangrijke momenten in ons leven en in het jaar, nu en toen.

Gespreksstarter
Sinterklaas, kerst, een
verjaardag of trouwdag:
wat is uw lievelingsfeest?

Vragen Ergens in het schilderij is de Nederlandse vlag uitgehangen. Kunt u de vlag ontdekken? ● Veel van de feestvierders drinken uit kruiken of glazen. Wat wordt er gedronken, denkt u? ● Zou u in deze herberg willen overnachten? Waarom wel of waarom niet?

Vissersboten op het strand van
Les Saintes-Maries-de-la-Mer,
Vincent van Gogh (1853-1890),
olieverf op doek, 1888,
Van Gogh Museum, Amsterdam
(Vincent van Gogh Stichting)

Een uitstapje naar het strand

Van Gogh Museum

Van Gogh en de Middellandse Zee

‘Ik ben van plan een uitstapje te maken naar Saintes-Maries om eindelijk de Middellandse Zee te zien’. In het voorjaar van 1888 maakte Van Gogh vanuit zijn woonplaats Arles in Zuid-Frankrijk dit reisje naar het vissersplaatsje Les Saintes-Maries-de-la-Mer. De reis met een koets duurde ongeveer een halve dag. Hoewel hij er nog geen week verbleef, was hij erg productief. Hij maakte negen tekeningen en drie schilderijen van de omgeving.

Zeegezicht bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer,
Vincent van Gogh (1853-1890), olieverf op
doek, 1888, Van Gogh Museum, Amsterdam
(Vincent van Gogh Stichting)

Het liefst had Van Gogh deze boten ter plekke aan het strand geschilderd. Maar dat lukte niet omdat de vissers elke dag heel vroeg uitvoeren. Wel tekende hij ze ter plekke, waarna hij thuis dit schilderij maakte.

Onwerkelijk

Enig idee waarom deze vissersbootjes een beetje onwerkelijk overkomen? Vergeleken met het oneffen zandstrand zijn ze eigenlijk te tweedimensionaal vormgegeven. Ze bestaan uit egale kleurvlakken, die zijn ingevuld binnen stevige contourlijnen. Ook werpen de bootjes geen schaduwen op het zand. Daarmee paste Van Gogh elementen toe die hij kende uit zijn verzameling Japanse prenten.

Wist u dat... Dit schilderij (links) van de zee bij Les Saintes-Maries-de-la-Mer wél ter plekke door Van Gogh werd geschilderd? Toen de restorator dit schilderij onder de microscoop bekeek, ontdekte ze namelijk zandkorrels in de verf. De wind blies het zand op het nog natte doek. Tijdens het schilderen maakten de zandkorrels krassen in de verf.

Het aardstralenkastje van meneer Mieremet

De Museumfabriek

Heeft u wel eens van aardstralen gehoord? Vroeger werd gedacht dat aardstralen schadelijk waren. Was dat bijgeloof of niet? Een paar jaar geleden ontving de Museumfabriek een Poverni-kistje. Dit Potentiaal Verschil Nivellleer-apparaat was vroeger bijzonder populair. Maar of het effectief was...

Aardstralen, wat zijn dat nu?

Aardstralen zijn denkbeeldige stralen die loodrecht omhoog uit de aarde heten te komen, en veelal met wichelroedes gevonden worden. Ze zouden schadelijk zijn voor de gezondheid. *Bron: Vereniging tegen de Kwakzalverij*

Het gewilde kistje uit de jaren vijftig

Aardstralen kistje: "Poverni", POTentiaal VERSchillen Nivelleren, J.G. Mieremet (1885-1967) (Astroloog), hout, metaal, katoen. Genummerd houten kistje dat aardstraling op zou heffen. Binnenin het kistje bevindt zich een oude lap katoen, wat houtjes met metalen pinnen en een vierkant stuk metaal dat aan een stuk hout is vastgemaakt, 1950-1955, collectie De Museumfabriek

Kapitaal

Het Poverni-kistje of aardstralenkastje was in de jaren vijftig van de twintigste eeuw op de markt gebracht door meneer Mieremet, als middel tegen aardstralen. Hij vroeg er destijds duizend gulden voor, in die tijd een heel kapitaal. Mieremet kwam de kistjes zelf plaatsen en niemand mocht ze daarna openmaken, want dan werkten ze niet meer. Ook het ministerie van Onderwijs had zo'n kistje in de kelder en zelfs koningin Juliana had er een in haar paleis.

Wist u dat... Een paar jaar geleden de Stichting Skepsis een boekje maakte met de "kwakzalver top 100"? Mieremet staat in die lijst op nummer 18!

Kwakzalverij?

Een school in Twente wilde er ook één, als middel om leerlingen rustiger te krijgen. De aanvraag van de school leidde tot Kamervragen en een wetenschappelijk onderzoek naar de vraag: 'Wat zijn aardstralen eigenlijk?' Nog steeds weten we niet of aardstralen wel bestaan. Toen het kistje in het museum werd opengemaakt, zaten er een lapje stof, een stokje, twee ijzerdraadjes en een koperen vierkantje in.

Onkruid verbrandende boer, Vincent van Gogh (1853-1890), olieverf op doek, 1883, collectie Drents Museum, Assen/ Van Gogh Museum, Amsterdam

Van Gogh in Drenthe

Drents Museum

Het is in 2023 exact 140 jaar geleden dat Vincent van Gogh naar Drenthe kwam. Op 11 september 1883 komt hij vanuit Den Haag aan op het station in Hoogeveen. Na een paar weken trekt hij verder naar Nieuw-Amsterdam/ Veenoord waar hij het schilderij *Onkruid verbrandende boer* schildert.

Wist u dat... Van Gogh drie maanden in Drenthe woonde en werkte in 1883?
Wist u dat... Van Gogh in Drenthe ruim 20 werken maakte, voor zover we nu weten?
Wist u dat... Dichter Herman Gorter het werk *Onkruid verbrandende boer* ooit thuis aan de muur had hangen?

Vraag Wat doet deze boer?
Heeft u dit zelf ook wel eens gedaan?
Bijvoorbeeld in uw eigen tuin?

Donkere tinten

In het schilderij komen veel dingen samen: het nadenken over zijn kunstenaarschap, de thema's die Van Gogh schildert en de technieken die hij gebruikt. Als u goed kijkt, ziet u dat Van Gogh veel verschillende tinten gebruikt. Nog niet de heldere kleuren van zijn latere werk, maar veel donkere tinten. In een brief aan zijn broer Theo schrijft hij dat hij een 'avondeffect' wil schilderen.

Licht van de avond

Hij probeert het lichteffect van de avond vast te leggen met een boer als silhouet tegen de avondlucht. En het vuur als een lichtstip in de avond. U kunt de rook bijna ruiken en de warmte van het vuur voelen! Heel knap. Van Gogh verbeeldt de mens die in harmonie met het land leeft. Hij wordt geraakt door de schoonheid en puurheid van het Drentse landschap en is op zoek naar de essentie van het leven op het land. Tegelijkertijd heeft hij ook oog voor het zware bestaan van de landarbeider.

Joodse feestvierders in Nederland

Joods Museum

Tegenwoordig leven er in Nederland tussen de 40.000 en 50.000 Joden. Bijna de helft van hen woont in Amsterdam. In die stad is ook het Joods Museum gevestigd.

In deze fotokubus, onderdeel van de vaste tentoonstelling, is een aantal belangrijke Joodse feestdagen te zien. Deze worden allemaal in Nederland gevierd, zowel door religieuze als niet-religieuze Joden.

Verkleeden en lawaai

Een voorbeeld van een Joods feest is Poeriem. Kinderen en volwassenen verkleeden zich, eten speciale koekjes en maken lawaai met ratels. Het Joodse lentefeest Pesach en het lichtjesfeest Chanoeka zijn bij velen misschien nog wel bekender.

Wist u dat... Een Joodse maand de omloop van de maan volgt? Het Joodse jaar heeft regelmatig een schrikkelmaand, zodat Pesach altijd in de lente valt.

Wist u dat... Joods Nieuwjaar (Rosj Hasjana) nooit begint op 1 januari, maar in september of oktober? Op 16 en 17 september 2023 luidden Joden het nieuwe jaar 5784 in.

Fotokuil Joods Leven in Amsterdam, Pauline Prior en Anita Frank, 1999-2002, papier, glas en kunststof, Collectie Joods Museum

Poeriem

Een vrolijk feest waarbij iedereen zich verkleedt. Ook wordt er lekkers gegeven aan vrienden, bekenden en arme mensen.

Pesach

Bekend vanwege de matze, ongerezen brood dat lijkt op een cracker. Tijdens dit feest vieren Joden dat zij werden bevrijd uit de slavernij in Egypte.

Chanoeka

Achtdaags lichtjesfeest dat plaatsvindt in de winterperiode.

Feest! 75 jaar Cobra

Cobra Museum voor Moderne Kunst

Dit kleurrijke schilderij is gemaakt door een lid van de Cobra-beweging, een kunstenaarsgroep die 75 jaar geleden werd opgericht. Het Cobra Museum viert daarom feest dit jaar!

Wat is Cobra?

Op 8 november 2023 is het 75 jaar geleden dat de revolutionaire Cobra-beweging werd opgericht in Parijs. Cobra was een internationale groep van jonge, vooruitstrevende kunstenaars. De naam Cobra is een samenstelling van Copenhagen, Brussel en Amsterdam, de hoofdsteden waar de oprichters van deze kunstenaarsgroep vandaan kwamen. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog ontketenden ze een revolutie: een doorbraak in de moderne kunst die tot op de dag van vandaag doorwerkt in kunstopvattingen en kunstuitingen. Het was het begin van een nieuw tijdperk met 'alles mag en alles kan in kunst'. De vreugde van totale geestelijke en artistieke vrijheid en spontaneiteit van de Cobra-kunst moest een tegenwicht bieden aan de nachtmerrie van de oorlog.

Geknoei en gekladder

Cobra zorgde in Nederland voor grote ophef. In kranten werd gesproken over geknoei, gekladder en verlakkerij. De kleurrijke, expressief-spontane schilderkunst doet denken aan kindertekeningen. 'Dat kan mijn neefje van zes ook!' is nog altijd een veelgehoorde uitspraak over de kunstwerken van de Cobra-kunstenaars.

Fauna

Kijk eens naar dit vrolijke schilderij *Fauna* van de kunstenaar Constant. Het is gemaakt in 1949 en bevat de voor Cobra zo kenmerkende beeldaspecten. We zien een schildering van een maan, een plant en fantasiedieren in felle, heldere kleuren. De onbelemmerde manier van uiten lijkt op die in kindertekeningen, die een belangrijke inspiratiebron waren. Volgens Constant was creativiteit geen privilege van begenadigde kunstenaars. Hij wilde geen beperkingen en concludeerde: 'Een schilderij is geen bouwsel van kleuren en lijnen, maar een dier, een nacht, een schreeuw, een mens of dat alles samen.' Belangrijke waarden binnen het gedachtegoed van Cobra zijn vrijheid, lef, experiment en inclusief, want iedereen is kunstenaar!

Fauna, Constant Nieuwenhuys (1920-2005), tempera op doek, 1949, collectie Cobra Museum voor Moderne Kunst.
Foto: Henni van Beek c/o Pictoright 2023

Opdracht

Kunt u zich nog een kindertekening van vroeger herinneren? Zo ja, wat tekende u graag? Probeer nu eens op eenzelfde, ongedwongen manier te tekenen wat er in u op komt, zonder oordeel. Wat vindt u van het resultaat?

Wat heeft u nodig?

potloden of stiften en papier

Roodkapje: Een nieuwe kijk op een oud verhaal

Bonnefanten

Het sprookje

U bent vast wel bekend met het verhaal van Roodkapje. Een klein meisje bezoekt haar grootmoeder in het bos. Eenmaal aangekomen blijkt dat grootmoeder opgegeten is door een grote boze wolf. Ook Roodkapje wordt opgegeten door het beest. Uiteindelijk is het de heldhaftige jager die Roodkapje en haar grootmoeder bevrijdt uit de buik van de wolf.

Wat denkt u? Stel dat Roodkapje voor zichzelf opkomt, hoe zou het sprookje dan verlopen?

Marlene Dumas

De kunstenaar van dit werk, Marlene Dumas (1953), groeit op onder het apartheidsregime in Zuid-Afrika. Haar jeugd heeft een grote invloed op haar kritisch denken. Ze laat zich inspireren door voorbeelden uit de kunstgeschiedenis, maar verwerkt ook ervaringen uit haar eigen leven in haar werk. Ze combineert die invloeden met verhalen en beelden uit films en boeken.

Eigen verhaal

Dit schilderij lijkt een eigen verhaal te hebben, dat misschien wel net zo interessant is als de bekende sprookjesversie. Want deze versie van Roodkapje ziet eruit alsof ze prima in staat is zichzelf en haar oma te beschermen, zonder de hulp van een jager. De blik van Roodkapje is intens, haar gezicht is bleek en een beetje vies. Ze lijkt iets te verbergen. Misschien heeft ze een geheim, of misschien heeft ze iets meegemaakt wat haar heeft veranderd. De kunstenaar houdt de kijker in spanning: het is aan ons om te bedenken wat er aan de hand kan zijn.

Limerick opdracht

Een aardige dichtvorm is de limerick. Een limerick bestaat uit vijf regels, met het rijmschema AABBA. Regels 1, 2 en 5 rijmen op elkaar, regels 3 en 4 rijmen ook op elkaar. Dat geeft een herkenbaar ritme tijdens het voorlezen.

Wat heeft u nodig?

pen en papier

Voorbeeld

*Roodkapje, met de wolf, geen dikke mik
In dit werk is het meisje geen bangerik
En vanuit al haar kracht
Is er voor u een kleine opdracht:
Schrijf vanuit het schilderij een limerick*

Roodkapje,
Marlene Dumas (1953),
olieverf op doek, 1991,
Collectie Bonnefanten,
anonieme bruikleengever

Boerenbruiloft,
Pieter Breughel de Jonge
(1564-1636) (atelier), olieverf
op paneel, 1600-1624.
Collectie Het Noordbrabants
Museum, 's-Hertogenbosch.
Bruikleen Rijksdienst voor
het Cultureel Erfgoed

De Boerenbruiloft

Het Noordbrabants Museum

In de kunstgeschiedenis kun je niet om de familie Brueghel heen. Deze schildersfamilie dankt haar bekendheid aan schilderijen met feestvierende boeren. Schilders met de achternaam Brueghel speelden in de zestiende en zeventiende eeuw een ongekend grote rol in de Europese kunst. De reden? Ze bezaten stuk voor stuk een uitzonderlijke techniek en schilderden vermakelijke taferelen van het alledaagse en de schoonheid van de natuur.

M	M	C	Y	I	T	B	O	Y	N	G	T
U	D	R	I	N	K	K	R	U	I	K	D
Q	K	H	M	X	V	T	A	F	E	L	O
S	J	O	U	B	E	U	R	S	X	C	L
W	T	Z	T	P	K	A	J	W	C	F	K
T	E	E	S	H	N	D	O	Y	X	E	D
S	U	N	B	R	U	I	D	D	I	E	S
V	J	R	G	Z	Y	Y	Q	X	B	S	M
N	D	O	E	D	E	L	Z	A	K	T	O
W	E	E	V	E	T	E	R	S	Q	K	L
D	A	N	S	Z	H	N	G	S	O	I	T
S	C	H	A	A	M	B	U	I	D	E	L

Vader en zoon

Hier ziet u het schilderij *Boerenbruiloft*. Het is ongetwijfeld gemaakt door Pieter Brueghel de Jonge, en toont hoe sterk de zoon onder invloed stond van zijn vader, Pieter Brueghel de Oude, die grote successen boekte met feestelijke volkstaferelen in een boerse plattelandsomgeving.

Dans en drinken

Ook Pieter Brueghel de Jonge schilderde honderden taferelen met feestvierende boeren. Op deze *Boerenbruiloft* wordt gezellig gedanst en gedronken. Daar wordt u toch vrolijk van? Op de achtergrond zit een bruid achter een tafel, waar gasten geld op een schaal leggen. Weinig verschil met de met geld gevulde envelopjes van tegenwoordig. Ziet u nog meer overeenkomsten met bruiloften van nu?

Woordzoeker

De woorden zijn horizontaal, verticaal en diagonaal verstopt in de woordzoeker. Met de afbeelding van de *Boerenbruiloft* erbij kunt u de twaalf woorden makkelijk terugvinden. Veel puzzelplezier!

Zie antwoord op pagina 31

Het feestmaal van Marcus Antonius en Cleopatra,
Jan Steen (1626-1679), olieverf op doek,
ca. 1673-1675, The Leiden Collection

Feestelijke taferelen met een waar- schuwing

H'ART Museum

Ongeremd

De Leidse schilder Jan Steen staat vooral bekend om zijn schilderijen met humoristische taferelen van het dagelijks leven. Hier zien we zijn andere kant: als schilder van verhalen uit de klassieke oudheid. Als personages kiest hij vaak volkse types die zich ongeremd overgeven aan menselijke passies zoals hebzucht, wraak of gulzigheid. De schilderijen zien er van een afstandje feestelijk uit, maar vaak

hebben ze een waarschuwende boodschap, of blijkt het feestelijke tafereel juist een dramatische gebeurtenis te zijn.

Het feest van Cleopatra

Steen verbeeldt hier de weddenschap tussen de Romeinse generaal Marcus Antonius en de Egyptische koningin Cleopatra – om wie het meest luxueuze banket kon geven. In haar drang om te winnen lost Cleopatra een van haar enorme pareloorbellen op in een glas wijn, vermengd met een zure stof. Als zij op het punt staat de andere parel ook op te offeren, grijpt Marcus Antonius in: houdt haar met één hand tegen en raakt met de andere zijn hart aan. Dit verhaal werd niet alleen gezien als een waarschuwing tegen extravagantie en mateloosheid, maar ook tegen de gewiekstheid van vrouwen.

Het offer van Iphigenia,
Jan Steen (1626-1679),
olieverf op doek, 1671,
The Leiden Collection

Opdracht
Zoek de zes
verschillen tussen
beide afbeeldingen.
Zie antwoord op
pagina: 31

Wist u dat...

De Griekse godin Artemis
door de Romeinen Diana
werd genoemd?

De woede van Artemis

Bovenstaand meesterwerk vertelt het dramatische verhaal van de Griekse bevelhebber Agamemnon, die de woede had gewekt van de godin Artemis. Zij dwingt Agamemnon om zijn dochter Iphigenia te offeren. U ziet hier het moment net voor de offering.

Feest in Amsterdam

Kröller-Müller Museum

Blote benen en dansen

Kunstenaar Isaac Israels hield wel van een feestje! In 1893 was hij veel te vinden in kroegen en danshuizen in Amsterdam. Hij werd ook wel beschreven als 'de schilder bij uitstek van de meiden, de heren, de blote benen, het dansen en het drinken'. Met dit schilderij krijgt u een inkijkje in het uitgaansleven van die tijd. Ziet u de zangeres op het podium en de vrolijk geklede dames die om haar heen zitten? Kunt u ook een muziekinstrument ontdekken op het schilderij?

Café-chantant in de Nes te Amsterdam,
Isaac Israels (1865-1934), olieverf op doek,
ca. 1893, collectie Kröller-Müller Museum

Luchtige sfeer

De details in dit schilderij zijn soms wat moeilijker te zien, kijk bijvoorbeeld eens naar de gezichten. Dat komt door de losse, vluchtige penseelstreek. Het ging de kunstenaar niet om de details maar om het 'vangen' van een moment. Israels' schilderij en zijn gebruik van vrolijke kleuren dragen bij aan de feestelijke, luchtige sfeer in dit *Café-chantant*.

Stelt u zich voor dat u deze ruimte binnenstapt en net als Isaac Israels van een afstandje toekijkt. Welke persoon trekt direct uw aandacht? Welke geluiden hoort u? Hoe ruikt het in dit café? Waar neemt u plaats? Gaat u in het publiek zitten, of grijpt u de gelegenheid om ook een lied ten gehore te brengen?

Vraag Welke feestavond is u altijd bijgebleven? ● Misschien was het u al opgevallen, de zangeres staat voor een spiegelwand. Welke vrouw ziet u in dit schilderij twee keer? ● Wat ziet u nog meer in de spiegels?

Blauwewegen,
Claude Monet (1840-1926),
olieverf op doek,
1917-1920, collectie
Kunstmuseum Den Haag

Blauwewegen in de schijn- werpers

Kunstmuseum Den Haag

Al tientallen jaren hangt dit wereldberoemde schilderij van Claude Monet in Kunstmuseum Den Haag, tussen moderne meesters als Picasso en Kandinsky. Het schilderij vervult een sleutelrol in de vaste presentatie, maar toch is er nog maar weinig onderzoek naar gedaan.

Onderzoek

In aanloop naar de tentoonstelling *Monet - Tuinen van verbeelding* in 2019 is *Blauwewegen* zowel kunsthistorisch als technisch onderzocht. Dat leidde tot een reeks verrassende ontdekkingen. De vergeelde vernislaag is verwijderd, waardoor de oorspronkelijke kleuren nu weer zichtbaar zijn. Die vergeelde vernis verhulde bovendien het subtiel verschil tussen de matte en glanzende delen in het schilderij die over elkaar heen waren geschilderd. Dat is een bijzondere techniek waarmee Monet zijn werk van diepte en structuur voorzag.

Ontdekking

Dankzij röntgenopnames is ontdekt dat er onder *Blauwewegen* een voorstelling met waterlelies schuilgaat. Dat eerdere werk is gedeeltelijk overschilderd, waarbij Monet bepaalde partijen heeft 'hergebruikt'.

Opdracht In de laatste 25 jaar van zijn leven trok Monet zich terug in het dorpje Giverny in Frankrijk om zijn tuin in alle seizoenen te schilderen en tekenen. Teken uw eigen tuin, balkon of een park na. Welke bloemen of bomen staan nu in bloei?

Wat heeft u nodig?

potloden of stiften in diverse kleuren.

Een bruiloft in een Noord-Hollandse boerderij

Nederlands Openluchtmuseum

We zijn te gast bij een bruiloftsfeest in het bedrijfsgedeelte van een Noord-Hollandse boerderij. Er wordt druk gegeten, gekletst, gedanst en geliefkoosd op dit schilderij van Johannes Petrus van Horstok (1745-1825).

Het bruidspaar

Ziet u het bruidspaar? Ze dansen rechts van het midden en zijn te herkennen aan een corsage van groen en bloemen op hun linkerborst. Achter het bruidspaar spelen twee muzikanten op een verhoging. Het gezelschap is gekleed in de Noord-Hollandse streekdracht uit het begin van de negentiende eeuw.

Boerenbruiloft in Noord-Holland, Johannes Petrus van Horstok (1745-1825), olieverfschildering gemaakt op papier dat op linnen is geplakt, 1809, collectie Nederlands Openluchtmuseum

Kleding

Een deel van de mannen draagt een kuitbroek. De vrouwen dragen een schootjak en een rok, bij de meesten in verschillende kleuren. In de halsuitsnijding van het jak is een schouderdoek in een lichte kleur gestoken. Vanaf de hoge taille dragen ze een lang schort. Over hun oorijzer is een muts gezet met een lange, slukvallende achterstrook. Behalve de beide gouden oorijzeruiteinden zien we gouden mutsenspelden en zij- en voorhoofdsnaalden, waaruit blijkt dat het om een welvarend gezelschap gaat.

Versierde kamers

De deuropening naar het woongedeelte is versierd met groen en bloemen, mogelijk papieren roosjes. In de volgende ruimte hangt de bruidskroon. Links en rechts op de voorgrond liggen allerlei gebruiksvoorwerpen, zoals manden, vaatwerk, een kruik en een voetstoot. Twee honden en een kat kijken toe.

Vraag Wat draagt u als u te gast bent op een bruiloft?
● Wanneer heeft u voor het laatst gedanst op een bruiloft?

De buitenpartij

Rijksmuseum

De buitenpartij,
Dirck Hals (1591-1656), olieverf op paneel,
1627, Rijksmuseum

Een feestje in de openlucht, wie wil dat niet? Het weer is perfect: een blauwe lucht, wat onschuldige wolken, geen regen en nauwelijks wind. Kortom, ideaal.

Aanschuiven

Midden in de tuin staat een tafel waar de gasten kunnen aanschuiven. Rechts op tafel staat een pastei, misschien gevuld met vlees? Sommige mensen eten een appeltje, of is het een perzik? Moeilijk te zien. Wél goed te zien is de drank: een paar feestgangers heffen hun glas. Rechtsvoor staat de wijnvoorraad, twee glazen flessen in een koelvat. En bij feest hoort muziek: linksvoor speelt een vrouw fluit, een man begeleidt haar op de luit.

In de mode

Iedereen is op zijn mooist, vrouwen én mannen. En je kunt goed zien welke mode-items *in* waren. Voor de vrouwen is dat een grote kraag, soms héél groot. U ziet twee soorten kragen: de plooiakraag, zoals bij de zittende vrouw linksvoor en de staande vrouw in het zwart. En er is de opstaande kraag, die als een soort muurtje achter je hoofd stond, zoals bij de vrouw in het rood helemaal rechts.

Hoeden voor mannen

Voor de mannen is het de hoed, en ook die was behoorlijk groot. Je droeg hem op het hoofd of in de hand. Kijk eens hoe losjes zo'n hoed gedragen werd: middenvoor zit een man in het zwart op een stoel. Zijn hoed flapt om, zodat de binnenkant oplicht.

Benen

Mannen droegen gekleurde kousen met strikken om de kuit, en strikken op de schoenen.

Omslagdoek

Behalve de hoed, had de modieuze man ook een omslagdoek. Kijk naar de man linksvoor: hij sloeg zijn doek over zijn schouder. De staande man rechts draagt hem om zijn middel en arm.

Vragen Wat voor muziek zouden de vrouw en de man linksvoor spelen? ● Niemand maakt aanstalten om te gaan dansen, dus hoe zou het klinken volgens u?

Een lust voor het oog

Mauritshuis

Lekker eten

Bij feest hoort lekker eten. In dit stilleven liggen kazen, krakelingen en vijgen op tafel uitgesteld, samen met kostbare voorwerpen zoals een verguld Venetiaans glas en een Chinese schotel. De Antwerpse schilder Clara Peeters stond bekend om haar stillevens met eten en drinken en had met haar banketjes veel invloed op de schilders uit de Noordelijke Nederlanden.

Zelfportret

Peeters zette haar handtekening op het zilveren mes, maar ze schilderde ook zichzelf. In het tinnen deksel van de aardewerken kruik is de weer- spiegeling te zien van een vrouwengezicht met een wit kapje. Dat is Clara's zelfportret.

Vragen Bezit u een bijzonder stuk bestek of servies? ● Heeft u dit cadeau gekregen of zelf gekocht? ● Wat zet u op tafel als u een feestje geeft? ● Welk hapje mag absoluut niet ontbreken?

Wist u dat... Het mes geen alledaags voorwerp is: het is een bruidsmes.

Bruidegoms gaven hun bruid zo'n mes cadeau. Het is versierd met de deugden Geloof en Matigheid en op de zijkanten zijn de namen van het bruidspaar gezet.

Wist u dat... Omdat Clara's handtekening op dit mes staat, is het een verleidelijke gedachte dat dit mes haar eigen huwelijks-geschenk is geweest. Maar omdat we niet eens weten of zij wel getrouwd was, blijft dit gissen.

Stilleven met kazen, amandelen en krakelingen, Clara Peeters (ca.1580/1590-1621), olieverf op paneel, ca. 1615, Mauritshuis

Vragen Wat ziet u in het schilderij? ● Vindt u het schilderij mooi of lelijk? Waarom? ● Surrealisten verbeelden vaak dromen. Welke droom zou u graag willen schilderen?

Zittende figuur

Museum Boijmans Van Beuningen

Seated Figure, Eileen Agar (1899-1991), olieverf op doek, 1956, Collectie Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam. Bruikleen: Stichting Museum Boijmans Van Beuningen 2018 Fotograaf: Studio Tromp

Surrealisme

In dit schilderij van Eileen Agar komen verschillende vormen, bloemachtige versieringen en kleuren samen. Het portret is surrealistisch. Het surrealisme ontstond rond 1920 in Parijs. Kunstenaars van deze stroming wilden niet langer de werkelijkheid verbeelden, maar schilderden in plaats daarvan hun onderbewustzijn en dromen.

Losbreken

Eileen Agar werd in 1899 geboren in Argentinië en groeide op in een welgestelde Britse familie met kindermeisjes, feesten en internationale reizen. Agar brak tijdens haar studententijd met dit leven vol privileges. Ze studeerde toen aan de Slade

School of Fine Art in Londen. In 1928 woonde ze tijdelijk in de Parijse wijk Montparnasse waar ze de surrealisten André Breton en Paul Éluard ontmoette. Agar was een van de weinige vrouwen die deel uitmaakte van de bekende *London International Surrealist Exhibition* in 1936 en was een belangrijke figuur in de Britse surrealistengroep.

Volledig beeld

Seated Figure werd voor het eerst getoond tijdens de *John Moores*-tentoonstelling (1957) in de Engelse plaats Liverpool. Eenenzestig jaar later kwam dit werk terecht in Museum Boijmans Van Beuningen om zo een volledig beeld te scheppen van de surrealistische gedachtegang.

Vraag Op de foto staan Aagje de Waart en Marretje Boes in Oranjedracht. Toch zijn beide vrouwen in de rouw. Waaraan kun je dit herkennen?

Zie antwoord op pagina 31

Aagje de Waart en Marretje Boes op Koninginnedag in Marken, Henk van der Leeden, foto, 1981, Collectie Zuiderzeemuseum

Feest zoals op Marken

Zuiderzeemuseum

Elke dag feest

In 2023 viert het Zuiderzeemuseum zijn 75-jarige jubileum en dus is het elke dag feest. Ook rond de voormalige Zuiderzee houden de mensen van feest(en). Het museum zet de schijnwerpers op drie grote, traditionele volksfeesten, die ook nu nog jaarlijks worden gevierd: het bloemencorso in Vollenhove, de kermis in Lutjebroek en Koningsdag op Marken.

Koningsdag

Koningsdag – voorheen Koninginnedag – bestaat al meer dan honderd jaar. De eerste viering was op 31 augustus 1891, de verjaardag van koningin Wilhelmina. In het begin was het vooral een feest voor kinderen, met traditionele spelletjes zoals zaklopen en koekhappen, optochten, zang en muziek. Niet veel later groeide Koninginnedag uit tot een verbindend nationaal feest voor jong en oud, met optredens van pop- en jazzbands. Een oranje outfit aan op Koningsdag? Daarin lopen de inwoners van Marken al decennia voor op de rest van Nederland. Bijzonder is dat jong en oud hecht aan traditionele klederdracht.

Tekenopdracht

Ontwerp je eigen Marker baaf.

Wat heeft u nodig? potloden of stiften in diverse kleuren

Vraag Welke
gebeurtenissen
zouden op uw
feestrok prijken?

De feestrok van Francina Wilhelmina

Nationale feestrok,
Francina Wilhelmina
de Ruijsscher-Dijs, stof,
1945-1948, collectie
Zeeuws Museum

Zeeuws Museum

Belangrijke momenten

Vlak na de Tweede Wereldoorlog maakte Francina Wilhelmina de Ruijsscher-Dijs deze feestrok met een geleende naaimachine en restanten stofjes. 'Niet zo netjes', vond ze zelf. De voering is gemaakt van een oud beddentijk. De onderrand van een oranje wimpel. In potlood zijn vier van de oranje punten voorzien van de data 5 mei 1945, 1946, 1947 en 1948. Aan borduren was ze niet toegekomen. Persoonlijke belangrijke data zijn in de witte vlakken geschreven: '11 oktober 1944' (Bevrijdingsdag Biervliet), '7 april 1914' (de geboortedag van haar man) en '1 augustus 1947' (de geboortedag van haar zoon). Op 21 juli 2010 schonk Francina haar rok aan het Zeeuws Museum, zodat haar herinneringen nog jaren bewaard blijven.

Duizenden feestrokken

De term 'nationale feestrok' is kort na de Tweede Wereldoorlog bedacht door de Amsterdamse verzetsheld Adrienne Minette (Mies) Boissevain-van Lennep. In totaal werden er maar liefst 4.000 rokken bij het Nationaal Instituut ingeschreven. Deze rok is geregistreerd onder nummer 340. Ter ere van het 50-jarig regeringsjubileum van Koningin Wilhelmina vond op 2 september 1948 op het Binnenhof in Den Haag een rokkendefilé plaats, waaraan duizenden vrouwen in hun feestrokken meededen. Mevrouw Ruijsscher-Dijs was daar niet bij. Ze heeft de feestrok zelfs nooit gedragen, maar waarom niet, dat weet ze niet meer.

VRIENDEN VAN DE MUSEUM PLUS BUS

De VriendenLoterij wil zoveel mogelijk mensen blij maken. Zo rijdt de Museum Plus Bus dankzij deelnemers van de VriendenLoterij al 15 jaar langs de mooiste musea in Nederland om ouderen een onvergetelijke dag te bezorgen. Deelnemers van de VriendenLoterij maken elke maand kans op prijzen tot wel € 1 MILJOEN! Ook ontvangen alle deelnemers de VIP-KAART, daarmee krijgt u gratis toegang tot meer dan 135 musea en 50% korting op dagjes uit. **Ga naar vriendenloterij.nl, speel mee en ontvang uw eigen VIP-KAART.**

VRIENDENLOTTERIJ

- SINDS 1989 -

Zonder titel, Arie Loos (1939), acrylverf op doek, 2023

‘Het gaat om het proces’: vier kunstenaars aan het woord

In Totzo! lichten we de beroemdste topstukken uit grote musea voor u uit. Maar kunst hangt natuurlijk niet alleen in musea. In ateliers en knutselkamers door heel Nederland worden tekeningen, schilderijen en beeldhouwwerken gemaakt. Wij gingen op pad om vier kunstenaars op te zoeken en hen allerlei vragen te stellen. Wanneer zijn ze begonnen met schilderen? Wat betekent creatief bezig zijn voor hen? En wat is het verhaal achter hun kunstwerken?

De vier kunstenaars die we voor deze editie hebben ontmoet zijn allemaal anders. Ze wonen op verschillende plekken in Nederland, hebben verschillende achtergronden en kijken op verschillende manieren naar kunst en creativiteit. Eén ding hebben ze gemeen: ze halen enorm veel plezier uit schilderen, tekenen, boetseren... waar ze maar inspiratie van krijgen. We hopen dat u door hun verhalen op uw beurt geïnspireerd wordt!

In zijn Zandvoortse huiskamer toont Arie Loos enkele schilderijen.

Arie Loos

[84] is al zijn hele leven bezig met tekenen, schilderen en beeldhouwen. Hij woont met zijn vrouw Leni in Zandvoort, aan de rand van de duinen. Hun appartement staat vol met werk in allerlei verschillende stijlen, gemaakt door Arie.

‘Ik kan me niet herinneren wanneer ik begonnen ben. Ik heb het altijd gedaan. Ik heb taalblindheid, daar was in die tijd niks voor. Op school zeiden ze:

ga maar achterin de klas zitten tekenen. Ik schilder naar mijn eigen gevoel, want ik ben nog een beetje kleurenblind ook. Ik kan rood en groen niet uit elkaar houden. Dan zegt m’n vrouw: je hebt de verkeerde kleur gebruikt. Dat krijg je dan. Ik kan natuurlijk wel op de tube lezen welke kleur het is. Maar soms ben je zo druk bezig, dan heb je daar geen zin in. Als een tekening af is, is hij af. Het liefst maak ik ook m’n schilderdingen meteen af. Of iemand anders het mooi vindt kan me niet schelen. Soms vind ik het zelf niet eens meer mooi. Door naar het volgende.’

Jan Bergakker

[70] is op Zorgatelier Buiten Beek begonnen met schilderen. Zijn werk wordt gekenmerkt door veel kleur en het gebruik van rakels, een soort spatels, waarmee hij lijnen en vormen maakt.

‘Schilderen is echt iets wat op het zorgatelier gekomen is. Ik vond kunst altijd wel heel erg mooi, om te zien, maar niet om het zelf te maken. Op het atelier hadden we een keer een cursus gedaan waarbij je je eigen interpretatie van verschillende kunstenaars gaf. Dat was de aanleiding voor het werken met rakels, met plamuurmessen en strijkmesen. Een Duitse schilder, Gerhard Richter, was daar mijn inspiratie voor.

De Verwarring, Jan Bergakker (1953),
acrylverf op plaat, 2021

Het merendeel van de werken, daar begin ik aan, en dan, ja, dan ontstaat het. Op een gegeven moment vind ik een richting. Ik heb er bijna nooit een vooraf bedacht idee bij. Dat had ik wel bij het werk De Verwarring, dat heb ik tijdens de coronatijd gemaakt. Het is heel chaotisch, er gebeurt van alles. Dat was in die tijd natuurlijk ook. Iedereen ziet andere dingen in het schilderij, maar herkent zich er ook in.

Het schilderen gaat heel erg van binnenuit. Het gaat om het maken, om het persoonlijke. Aan de andere kant wil ik het toch ook wel aan een ander laten zien. Dat is iets van de laatste tijd. Soms is het weleens zo dat als je je verhaal vertelt je er een ander mee kunt helpen. Of dat die er misschien ook wat aan heeft.

Het schilderen gaat heel erg van binnenuit. Het gaat om het maken

Er is een nummer van De Dijk, 'Wakker in een vreemde wereld', ken je dat? Ik zeg altijd zo, die Huub van der Lubbe heeft dat over mij geschreven zonder dat hij het zelf weet. Na mijn hersenletsel was de revalidatie gericht op de weg naar anders, dus anders dan daarvoor. Ik ervaar het wel als heel mooi dat ik ben begonnen met schilderen. Ik werd wakker in een vreemde wereld, in een nieuwe wereld, maar ik heb wel wat gedaan in die wereld. Dat ik anders nooit gedaan zou hebben.'

Een van de spatels waarmee Jan Bergakker werkt. Met de scherpe kant zet hij lijnen en hoeken in zijn schilderijen.

Wakker in een vreemde wereld
Wat gebeurt hier allemaal?
Wakker in een vreemde wereld
Met vrouwen van ijzer
En mannen van staal

Wakker in een vreemde wereld,
De Dijk, 1987 Universal
International Music B.V.

Hans Kuipers

[78] volgde na zijn pensioen een opleiding aan een kunstacademie in België. Hij werkt in Atelier Nuenen, vlakbij Eindhoven. Voor 2024 zijn er plannen voor een grote expositie van zijn werk, in De Haan aan de Belgische kust.

‘Ik ben rond m’n twintigste geïnteresseerd geraakt in kunst, via iemand die ik kende uit militaire dienst. We gingen naar een tentoonstelling van Lucio Fontana, een abstracte schilder. Ik vond het vreselijk. Maar ik ben nog een paar keer mee geweest naar exposities, en op een gegeven moment pakt het je. Een paar maanden na mijn pensioen was het vakantiegevoel weg en dacht ik: is dit het? Een vriendin van mij deed de kunstacademie,

Je hoeft niet gelijk de lat hoog te leggen. Begin maar eens.

en nou, dat ben ik gaan doen. Een gedegen opleiding: kleurenleer, perspectief, verfbehandeling, tekenen en vooral schilderen. Fantastisch!

Als mensen werk kopen vind ik dat leuk, maar dat ze er iets voor over hebben, dat het ze iets doet, dat vind ik het fijnste.

Wat zou ik een beginner adviseren? Je hoeft niet gelijk de lat hoog te leggen. Begin maar eens.

En vooral: als je een vel papier hebt, ga niet in het hoekje friemelen. Gebruik dat papier. Niet bang zijn.’

Werk van Hans Kuipers

Nieuwe dimensie

Lucio Fontana (1899 – 1968) is een van de belangrijkste kunstenaars van de twintigste eeuw. Hij is nog steeds een inspiratiebron voor veel kunstenaars, ontwerpers en architecten. Fontana is vooral bekend vanwege zijn iconische schilderijen met sneden, maar hij deed nog zoveel meer. Hij was van huis uit beeldhouwer, maakte ruimtelijke installaties, werkte samen met architecten en ontwierp sieraden.

Een nieuw concept

Fontana was op zoek naar een nieuwe dimensie. Dit schilderij was plat, en had dus maar twee dimensies: breedte en hoogte. Totdat Fontana er een gat in sneed. Opeens kreeg het werk de illusie van ruimte, en daarmee bevrijdde Fontana de schilderkunst van haar traditionele grenzen. Een nieuwe laag.
Met dank aan: Design Museum Den Bosch

Concetto spaziale, Lucio Fontana (1899-1968), aardewerk en pigment, 1959, Collectie Design Museum Den Bosch. Fotografie Blommers/Schumm, 2021

Adam en Eva,
Jan Wagemakers
(1946), acrylverf
op doek, 2023

Jan Wagemakers

(77) groeide op in een Brabants gezin vol creativiteit en werkte jaren in het onderwijs. Na een hersenbloeding, gevolgd door een revalidatietraject, leeft hij zich nu uit in Zorgatelier Buiten Beek in Esbeek, Noord-Brabant.

‘Tekenen, dingen maken, dat was altijd een hobby. Het was niet: dit moet ik worden. Toen ik een tijdje in het openbaar onderwijs directeur was geweest ben ik een keer heel goed ziek geweest. En toen

zei die man in het ziekenhuis: weet je wat jij moet doen, je moet potverdikkeme niet altijd zitten werken. Je moet ook tekenen. Dus toen ben ik weer opnieuw begonnen, als vrijetijdsding. Naast tekenen en schilderen ben ik ook veel bezig met beeldhouwen. Kijk, schilderen is het tegenovergestelde van beeldhouwen, vind ik. Bij schilderen ben je vrij. Bij beeldhouwen heb je een stuk steen, en dan moet je die steen volgen. Je moet onderzoeken hoe die steen werkt. En dan vormt zich vanzelf een beeld dat je kunt maken met die steen. Dat kan niet met een andere steen. Dat kan alleen met die steen.

Alles wat ik tegenkom, en meemaak, en vooral als het indruk op me maakt, dat moet ik ergens kwijt. Ik had op televisie beelden gezien van graven in Oekraïne, dat waren dan zwarte plastic zakken op de grond. En in het schilderij dat ik daarover gemaakt heb, zie je dat de vissen boven zwemmen, en het licht zit eronder. Het zit allemaal anders dan het eigenlijk moet. De wereld staat op z’n kop. Ik maak nooit een schilderij dat geen relatie heeft met wat ik zelf denk of waar ik zelf mee bezig ben. Het gaat om het proces. Voor mij is het ermee bezig zijn belangrijker, eerlijk is eerlijk, dan dat er prachtige schilderijen uitkomen. Die zijn er genoeg gemaakt in de wereld.’

Antwoorden woordzoeker Het Noordbrabants Museum (blz. 11): Bruid, Doedelzak, Drinkkruik, Beurs, Hozen, Schaambuidel, Veters, Dolk, Muts, Tafel, Feest, Dans

Antwoorden zoek de verschillen H'ART Museum (blz. 13): Oude vrouw met gewei - linkervoet onder gele jurk verstopt - vrouw midden heeft ogen open - hond met kroon - man met 3 armen - vlam van stok is uitgeblazen.

Antwoord vraag Zuiderzeemuseum (blz. 20): Omdat ze in de rouw zijn, dragen beide vrouwen zwarte mouwen. Ter gelegenheid van Koninkinnedag hebben ze een baaf voorgedaan met oranje tinten. Verder dragen ze oranje gelegenhedsdoeken om hun hals. Dit soort doeken werd vaak uitgegeven ter gelegenheid van een regeringsjubileum.

museum
boijmans **B** van
beuningen

BONNEFANTEN

COBRA
MUSEUM
VOOR MODERNE
KUNST

De
Museum
Fabriek

Drents
MUSEUM

FRIES
MUSEUM

H'ART
MUSEUM

HET NOORDBRABANTS
MUSEUM

Joods
Museum

Kröller
Müller

KUNSTMUSEUM
DEN HAAG

Mh Mauritshuis

NEDERLANDS
OPENLUCHT
MUSEUM

RIJKS MUSEUM

50 Van
Gogh
Museum
Amsterdam

ZEEUWS
MUSEUM

ZUIDERZEEMUSEUM

Colofon

©2023

Museum Plus Bus

www.museumplusbus.nl

Facebook: @museumplusbus

Instagram: @museumplusbus

Met teksten, beeld en medewerking van:

Museum Boijmans Van Beuningen, Bonnefanten, Cobra Museum voor Moderne Kunst, De Museumfabriek, Drents Museum, Fries Museum, H'ART Museum, Kunstmuseum Den Haag, Het Noordbrabants Museum, Joods Museum, Kröller-Müller Museum, Mauritshuis, Nederlands Openluchtmuseum, Rijksmuseum, Van Gogh Museum, Zeeuws Museum, Zuiderzeemuseum en VriendenLoterij

Overige tekst en redactie:

Sandra Boks

Anne Knipping

Dieuwertje Tromp

Emmi Schumacher

Ontwerp:

Studio Berry Slok

Fotografie en beeld:

Milagro Elstak, Michiel van Nieuwkerk. De Museum Plus Bus heeft niet alle fotografen en geportretteerden kunnen achterhalen. Herkent u zich als maker? Neem dan contact met ons op.

Partner:

VRIENDENLOTERIJ

- SINDS 1989 -

Wilt u meer informatie over het lenen van de tentoonstelling *Topstukken on Tour*? Neem dan contact op Dieuwertje Tromp, coördinator van het projectbureau van de Museum Plus Bus: info@museumplusbus.nl

De verspreiding van deze magazines doen vrijwilligers van de Zonnebloem, ouderenbonden, verzorgingshuizen, Stichting Vier het Leven en vele anderen. Mocht u hier geen interesse in hebben dan kunt u dat aangeven bij uw bezorger. Bent u enthousiast en nog niet uitgelezen? Dan kunt u op de website van de Museum Plus Bus de vorige edities van het magazine Totzo! vinden. Kijk hiervoor op www.museumplusbus.nl

Met dank aan: mevrouw Van de Velde en de heren Bergakker, Kuipers, Loos en Wagemakers, om de foto's te mogen publiceren.

Topstukken on Tour

Wij brengen replica's
van kunstwerken naar
de woonzorgcentra!

Kijk voor meer info op
topstukkenontour.nl

Museum Boijmans Van Beuningen
Bonniefantent
Cobra Museum voor Moderne Kunst
De Museumfabriek
Drents Museum
Fries Museum
H'ART Museum
Het Noordbrabants Museum
Joods Museum
Kröller-Müller Museum
Kunstmuseum Den Haag
Mauritshuis
Nederlands Openluchtmuseum
Rijksmuseum
Van Gogh Museum
Zeeuws Museum
Zuiderzeemuseum

